

Asia: VN/32556/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Lausunto

5 b § Jätteen luokittelun päätyminen

Emme esitä ehdotettuun pykälätekstiin muutoksia, mutta pyydämme viranomaisten huomioivan tarkemmin jätteen keräysasteiden tilastoinnissa erilaisia reittejä uudelleenkäyttöön päätyvät tuotteet. Esimerkiksi SER-tuotteissa keräysasteeseen lasketaan mukaan vain jätteen seasta poimitut laitteet, vaikka suuri osa SER-laitteista päätyy suoraan uudelleenkäyttöön ammattimaisten uudelleenkäyttöä harjoittavien yritysten toimesta. Laitteita päätyy paljon uudelleenkäyttöön myös Suomen rajojen ulkopuolelle, jolloin ne eivät enää kasvata Suomen keräysastetta edes elinkaarensa päässä. On tärkeää varmistaa, ettei jätteen päätyminen/määrittely voi olla edellytys uudelleenkäytön tilastoinnille.

137 § Muutoksenhaku

Ei lausuttavaa.

143 b § Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä, uusiomateriaalirekisteristä ja jätteen ja sivuvirtojen tietopalustasta

On tärkeää, että toimivaltaisella viranomaisella on tarvittavat tiedot päätöksenteon pohjaksi. Kuitenkin on varmistettava, ettei uusiomateriaalirekisteristä voi päätyä liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja väärin käsiin. Esityksen pykäläkohtaisista perusteluista ei käy ilmi miksi kunnan jätehuoltoviranomaisella tulisi olla pääsy uusiomateriaalirekisterin tietoihin. On myös tärkeää varmistaa, ettei liikesalaisuuden piiriin kuuluviin tietoihin ole pääsyä esimerkiksi tietopyyntöjen kautta.

147 a § Sivutuotteeksi luokittelua ja jätteen luokittelun päättymistä koskeva päätös

Jäte, joka ennen jätteen luokittelua on ollut ns. Reach-luokiteltua materiaalia ja se käsitellään mekaanisesti tai kemiallisesti ilman minkään lisäaineen käyttöä, tulisi tulkita automaattisesti täyttävän edelleen Reach-asetuksen edellyttämät vaatimukset. Näin ollen kierrätystuotteelle ei vaadittaisi uusia kalliita analyttisiä testejä. Tällä helpotuksella saataisiin ylläpidettyä kierrätysmateriaalien ja -tuotteiden kilpailukykyä.

On hyvä, että sama hakija voi hakea yhtä lupaa kaikille samaa tuotetta tai materiaalia tuottaville laitoksilleen.

147 b § Hakemus sivutuotteeksi luokitteluksi tai jätteeksi luokittelun päättämiseksi

Ei lausuttavaa.

147 c § Päätösharkinta ja päätöksen sisältö

Ei lausuttavaa.

147 d § Tuotteen vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen

Ei lausuttavaa.

147 e § Päätöksen muuttaminen

Ei lausuttavaa.

147 f § Päätöksen peruuttaminen

On hyvä, että päätöksen muuttaminen on ensisijaista päätöksen peruuttamiseen nähden, ja että viranomaisen on varattava aineen tai esineen haltijalle mahdollisuus tulla kuulluksi.

147 g § Päätöksen suhde myöhempään sääntelyyn

Ei lausuttavaa.

147 h § Valitusoikeus sivutuotetta tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevassa asiassa

Ei lausuttavaa.

147 i § Uusiomateriaalirekisteri

On hyvä, että julkaistavista tiedoista tulee poistaa liikesalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot.

47 b § Sivutuotteeksi luokitteluksi tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan asian ratkaiseminen jätelain mukaisessa menettelyssä

Ei lausuttavaa.

Muuta huomioitavaa

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta (TYNK) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja jättää asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta. Asiantuntijalausunto on koottu yhteistyössä neuvottelukunnan kolmentoista Suomessa toimivan tuottajayhteisön kanssa.

Haluamme kohteliaimmin saattaa ympäristöministeriön tietoon hallituksen esityksen keskeisimmät kohdat tuottajayhteisöjen näkökulmasta ja esittää joitain kehitys- ja muutosesityksiä.

Hallituksen esityksellä halutaan säätää uudesta hyväksymismenettelystä, jolla aineen tai esineen haltija voisi hakea aineen tai esineen luokittelua sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päättymistä. Hallituksen esitys on valmisteltu uusiomateriaalien tuotteistamista käsittelevän työryhmän UTU-työryhmän loppuraportin pohjalta. UTU-työryhmä on myös osallistunut esitysluonnoksen valmisteluun.

Materiaalin sulkeminen jätelainsäädännön ulkopuolelle voi tapahtua joko yleisesti sovellettavalla säädöksellä tai viranomaisen tapauskohtaisella päätöksellä. Tässä esityksessä on kyse viranomaisen tapauskohtaisen päätöksenteon kehittämisestä.

Esityksen mukaan ehdotettu uusi menettely olisi asiantuntijalähtöinen eikä siihen sisältyisi yleisön kuulemista. Hakemusten käsittely uudessa menettelyssä keskitettäisiin vuonna 2026 toimintansa aloittavaan Lupa- ja valvontavirastoon. Valitusoikeus viraston päätöksestä rajoittuu asianosaisiin ja yleistä etua valvoviin viranomaisiin.

Lausunnossa esitämme myös hallituksen esityksen ulkopuolelta joitain täsmennysehdotuksia nykyiseen jätelakiin. Tämän lausunnon lisäksi pyydämme huomioimaan tuottajayhteisöjen alakohtaisesti erikseen toimittamat huomiot.

Jätelain mukainen tuottajavastuu on kiertotalouden supervoima ja tärkeä osa yritysvastuuta. Se velvoittaa tuottajavastuun alaisten tuotteiden valmistajat ja maahantuoja huolehtimaan markkinoille saattamiensa tuotteiden jätehuollosta ja kierrätyksestä. Tuottajayhteisöt ovat maahantuojien ja valmistajien perustamia yhteisöjä, jotka hoitavat tuottajavastuuvälitteet jäsenikseen liittyneiden tuottajien puolesta. Tuottajavastuun alaisille tuotteille on Suomessa järjestetty valtakunnallinen keräysverkosto, jonka kautta kulkee vuodessa yli 1,1 miljoonaa tonnia tuottajavastuun alaisia materiaaleja uudelleenkäyttöön, kierrätykseen ja hyödyntämiseen, eli tukemaan Suomen kiertotaloutta. Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta on Suomessa toimivien tuottajayhteisöjen asiantuntijaverkosto, joka pyrkii vaikuttamaan siihen, että tuottajavastuu saadaan Suomessa toteutumaan mahdollisimman tehokkaasti.

Tuottajavastuussa olevilla yrityksillä eli tuottajilla on vastuu tuotteidensa jätehuollon järjestämisestä, mutta heillä tulee olla myös oikeus siihen nyt ja jatkossa. Erityisesti positiivisen arvon omaava jäte kiinnostaa laajasti ja ruokkii myös harmaata taloutta. Siksi on tärkeää, että jätehuoltovastuussa olevat yritykset voivat päättää tuotteidensa jätehuollon järjestämisestä ja toisaalta myös varmistaa sen, että kaikki jätteet päätyvät asiallisesti käsiteltäviksi.

Tuemme hallituksen esityksen mukaista yleistä periaatetta helpottaa materiaalin hyödyntämistä tuotteena tai raaka-aineena erilaisissa tarkoituksissa. Kiertotalouden toteutumiseksi tarvitaan toimivia kierrätysraaka-ainemarkkinoita. EEJ-menettelyjen ja sivutuotteeksi määrittelyjen sujuvuus on keskeinen tekijä kierrätysraaka-ainemarkkinoiden kehittämisessä. Myös kysynnän luominen

uusiomateriaaleille on tärkeää, sillä kaikille uusiomateriaaleille ei ole riittävästi kysyntää neitseellisten materiaalien edullisemmän hinnan vuoksi. Neitseellisten materiaalien käytön lisäämiseen liittyviä taloudellisia ohjauskeinoja, kuten verotusta, olisi myös syytä tarkastella kriittisesti.

Lopuksi esitämme huolemme lain voimaantulon aikataulusta. Hallituksen esityksestä käy ilmi, ettei sähköinen asiointijärjestelmä todennäköisesti olisi käyttövalmiina lain tullessa voimaan vuoden 2026 alusta. Esitämme, että sähköisen asiointijärjestelmän rakentamisen ajaksi osoitetaan riittävästi resursseja asiakirjojen käsittelyyn.

Kunnioittavasti

Olli Alanen

Puheenjohtaja

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK:n jäsenet

Akkukierrätys Pb Oy

ERP Finland ry

FLIP ry

Recser Oy

SELT ry

SER-tuottajayhteisö ry

Sumi Oy

Suomen Autokierrätys Oy

Suomen Keräyspaperi Tuottajayhteisö Oy

Suomen Keräystuote Oy

Suomen Pakkaustuottajat Oy

Suomen Palautuspakkaus Oy

Suomen Rengaskierrätys Oy

Holma Maija
Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta